

Zelfmanagement of toch positieve gezondheid? Een dissident geluid

Dr. AnneLoes van Staa

Kenniscentrum Zorginnovatie

Dialoogsessie 4 mei 2017

Vitaliteit, veerkracht en positieve gezondheid in het kader van interprofessioneel samenwerken in zorg en welzijn

praktijkgericht **onderzoek**

ZonMw

Is 'positieve gezondheid' iets nieuws?

Discussie over 'wat is ziek' / 'wat is gezond' is een centraal thema in medische sociologie / antropologie

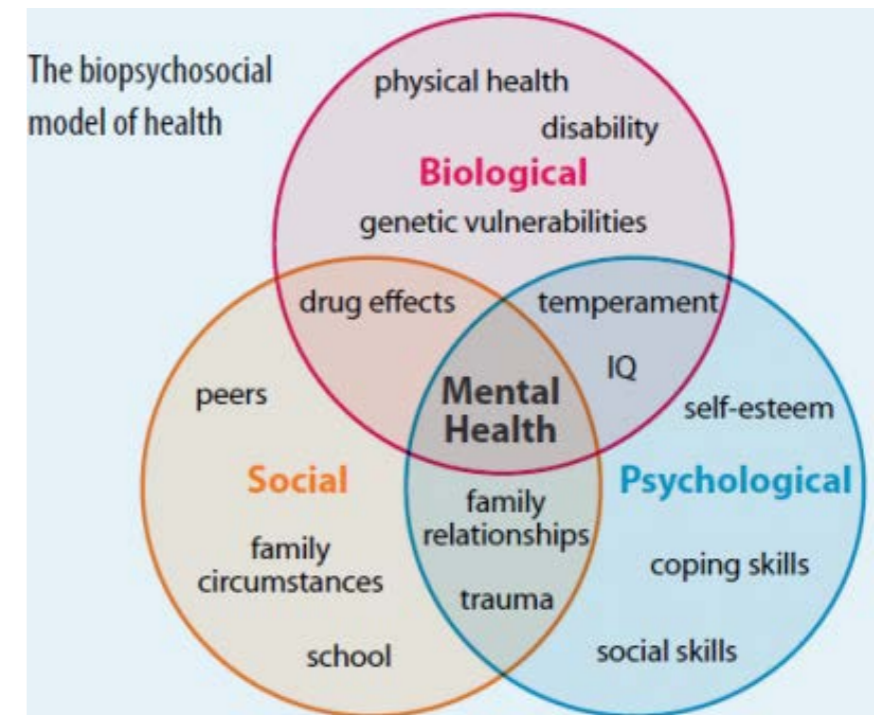
Professionele kennis en handelen

- hoe denken en handelen medische professionals

Persoonlijke verklaringen

- hoe denken en handelen leken

biopsychosociaal model Engel 1977

Health can be defined negatively, as the absence of illness, functionally, as the ability to cope with everyday activities, or positively, as fitness and well-being. It has also been noted that in the modern world, health still has a moral dimension.

Mildred Blaxter

QuoteAddicts

(Mildred Blaxter 1990; 2004)

‘Nieuwe’ concept van gezondheid van Huber c.s. is dus functionele definitie

“Health as the ability to adapt and to self-manage , in the face of social, physical and emotional challenges.”

(Huber et al. 2011)

“Gezondheid is het vermogen om zich aan te passen en een eigen regie te voeren in het licht van de fysieke, sociale en emotionele uitdagingen in het leven”

(Huber et al. 2014)

= niet zonder een morele dimensie!

vergelijking Huber & Blaxter

- concept Huber is incompleet: 'negatieve' dimensie ontbreekt net als positieve (!)
- definitie is functioneel
- reduceert gezondheid tot *capaciteit*: het 'vermogen tot aanpassing en tot eigen regie'
- morele dimensie: je moet 'werken' aan je gezondheid, je moet je aanpassen (actieve coping)

OPINIE

Jaap van der Stel
lector GGZ bij Hogeschool Leiden,
senior-onderzoeker GGZ inGeest
en adviseur beleid Brijder-
Parnassia.

BIOPSYCHOSOCIAAL ASPECT ONTBREEKT IN OMSCHRIJVING VAN MACHTELD HUBER

Definitie 'gezondheid' aan herziening toe

Huber legt een eenzijdig accent op het individuele gedrag en negeert dat mensen biopsychosociale en culturele wezens zijn. Daardoor: als je je correct en braaf gedraagt, en dus zelf regie voert en je een beetje aanpast (wat makkelijker is naarmate je hoger bent opgeleid; een hogere sociaaleconomische status hebt) ben je gezond. Maakt het dan niet uit of je ziek bent? Veel mensen met ernstige aandoeningen, ook degenen die daar ernstig aan lijden, voldoen aan deze definitie. In de zorg worden patiënten ertoe aangemoedigd de regie te nemen – letterlijk tot de dood erop volgt. Zijn ze daarmee gezond?

HET MODEL: CONCEPTUEEL NIET HELDER

MIJN POSITIEVE GEZONDHEID

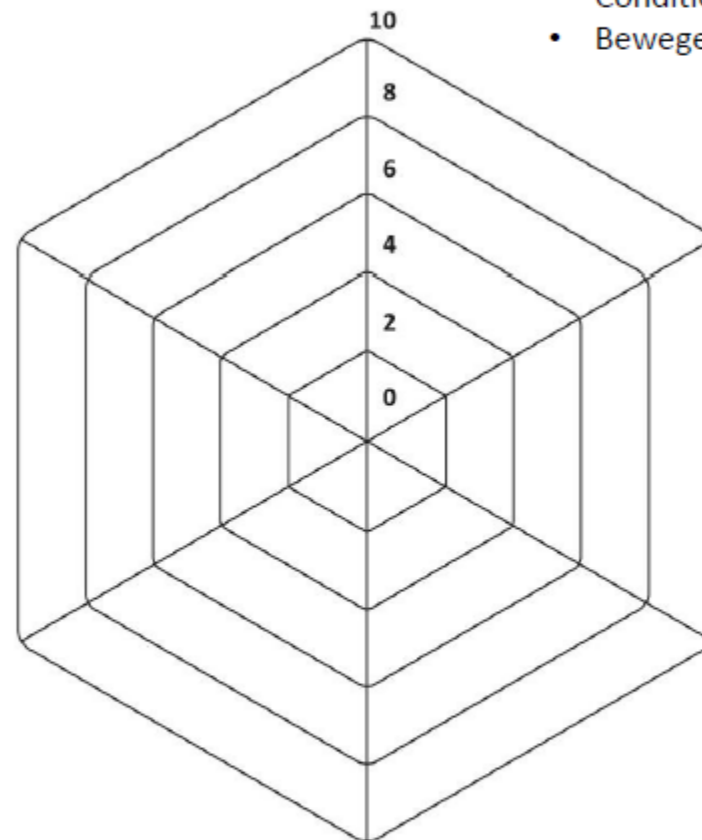
- Zorgen voor jezelf
- Je grenzen kennen
- Kennis van gezondheid
- Omgaan met tijd
- Omgaan met geld
- Kunnen werken
- Hulp kunnen vragen

- Sociale contacten
- Serieus genomen worden
- Samen leuke dingen doen
- Steun van anderen
- Erbij horen
- Zinnvolle dingen doen
- Interesse in de maatschappij

- Je gezond voelen
- Fitheid
- Klachten en pijn
- Slapen
- Eten
- Conditie
- Bewegen

- Onthouden
- Concentreren
- Communiceren
- Vrolijk zijn
- Jezelf accepteren
- Omgaan met verandering
- Gevoel van controle

- Zinvol leven
- Levenslust
- Idealen willen bereiken
- Vertrouwen hebben
- Accepteren
- Dankbaarheid
- Blijven leren

- Genieten
- Gelukkig zijn
- Lekker in je vel zitten
- Balans
- Je veilig voelen
- Hoe je woont
- Rondkomen met je geld

gespreksinstrument Mijn positieve gezondheid

BIJVOORBEELD: KWALITEIT VAN LEVEN

Gezondheidsgerelateerde kwaliteit van leven

Doel en definitie

Wat is kwaliteit van leven en hoe wordt het ger

Kwaliteit van leven is zowel objectief als subjectief

Kwaliteit van leven is het functioneren van personen op fysiek, psychisch en sociaal gebied en de subjectieve evaluatie daarvan. Kwaliteit van leven is daarmee een subjectief begrip. Daarnaast kan kwaliteit van leven ook naar objectieve aspecten verwijzen, bijvoorbeeld naar de objectieve beperkingen die iemand heeft als gevolg van zijn ziekte. Subjectieve aspecten zeggen iets over het oordeel van een persoon over de objectieve aspecten van zijn gezondheid. Het gaat bijvoorbeeld niet alleen over het aantal treden dat iemand kan traplopen in een bepaald tijdsbestek, maar ook over hoe hij of zij dit ervaart.

Kwaliteit van leven is multidimensioneel

Kwaliteit van leven bestaat uit meerdere domeinen. We kennen het lichamelijke, psychische en sociale domein. Deze domeinen worden onderverdeeld in specifieke dimensies:

- Het lichamelijke domein van kwaliteit van leven bestaat bijvoorbeeld uit lichamelijk functioneren en symptomen zoals pijn.
- Het psychische domein omvat psychische klachten, zoals angstige of depressieve gevoelens of positieve gevoelens van welbevinden.
- Het sociale domein omvat bijvoorbeeld het aantal en de kwaliteit van de sociale contacten.

kwaliteit van leven omvat functioneren op fysiek, psychisch en sociaal gebied (incl. subdomeinen)

Waarom bij Huber et al. een apart domein?!

ZELFMANAGEMENT WEB

Wilt u aangeven hoe het met u gaat op het gebied van:

Uw antwoord kunt u aangeven door aan te kruisen:

- 1 = goed
- 2 = niet goed, maar ook niet slecht
- 3 = niet goed

Kenniscentrum
Zorginnovatie

gesprekinstrument gecombineerd met oplossingsgerichte gesprekmethodiek gericht op mensen met **chronische aandoeningen**, gaat uit van brede definitie van **zelfmanagement & persoonsgerichte zorg**

Hoe verder?

vertrekken van overeenkomsten

- Waardevolle (holistische) kijk behouden
- Uitgaan van wat voor de patiënt & burger betekenisvol is
- Onderzoeken wat echt werkt

kritisch zijn op morele implicaties, valse schijn

- Een echte 'positieve' benadering gaat uit van vitaliteit, veerkracht en eigen regie (zelfmanagement bij chronisch zieken)
- Niet alleen richten op (individueel) gedrag, maar ook op gezondheid in brede zin: gezondheidsbevorderende omgeving

gezondheid is niet alles, niet alles is gezondheid; grenzen van gezondheid en welzijn verkennen maar niet per se uitvlakken